

Millorar la salut de l'educació

«Recerca i política han d'anar de la mà en el moment de pensar la solució i també quan ja s'ha posat en marxa»

De què depèn que un govern decideixi respondre a un problema d'una manera o d'una altra? Sabem que importen, i molt, la ideologia dels partits de govern, la urgència percebuda d'una determinada problemàtica, els valors de la societat, els interessos dels diferents col·lectius...

Però, quin lloc ocupen, en la presa de decisions, el coneixement i les dades sobre el problema que es vol resoldre i les seves causes? O les evidències de com han funcionat i funcionen les diferents maneres d'abordar-lo? Sovint ocupen un lloc molt menys important del que es mereixen.

Per això, aquesta setmana 350 professionals i experts de l'educació ja s'han adherit al manifest que reclama al nou Govern de Catalunya la posada en marxa de 16 mesures per garantir que tot allò que sabem sobre educació (i tot allò que podríem arribar a saber si es fes encara més recerca de valor) es tingui en compte quan es fa política. Es demana que, al costat del debat ideològic i l'audàcia necessària per donar resposta a les urgències, les dades rigoroses i la recerca siguin presents a l'hora d'afrontar una política tan central pel país com és l'educació.

Però, per què és fonamental tenir en compte aquest coneixement? Tres exemples: Durant els primers mesos de la pandèmia, es van posar en marxa el Pla d'Educació Digital. La falta evident d'ordinadors amb els quals els alumnes havien de seguir el curs des de casa va fer que l'esforç principal del Departament d'Educació es dedicés a donar dispositius a l'alumnat. Abans de la pandèmia, però, la recerca ja havia constatat que, perquè ordinadors i connexió a internet serveixin a l'aprenentatge, cal utilitzar-los en el marc d'una planificació pedagògica i en un context d'acompanyament molt personalitzat. Tenir en compte les evidències existents a l'hora de valorar com s'ha d'abordar una necessitat o problemàtica ens pot ajudar a adreçar-la millor, més enllà del que assenyalen la urgència o la intuïció.

Però recerca i política no només han d'anar de la mà en el moment de pensar quina és la solució que cal donar a un problema, sinó també un cop ja l'hem posada en marxa: ens pot ajudar a minimitzar els riscos i a respondre-hi millor. Des d'aquest curs passat, el Pla de Millora de les Oportunitats Educatives s'adreça a les escoles i instituts més vulnerables del país i promou accions d'orientació personalitzada, suport educatiu, mentoria, activitats extraescolars i comunitàries, treball amb famílies, etc. Totes elles són accions que l'evidència identifica com a clau per a la lluita contra la desigualtat educativa. A més, en conjunt, estan ben quantificades i dotades de recursos. Però, malgrat tot això, escoles i instituts han sol·licitat els recursos que el Pla posava al seu abast en força menor mesura del que era esperable. Una avaluació del funcionament dels mecanismes d'implementació i recepció del Pla, feta a temps, hauria de permetre identificar les causes d'aquest infraaprofitament i introduir-hi les mesures necessàries per redreçar-lo.

Finalment, en el seu cycle de maduresa, la política educativa s'ha de mirar al mirall per decidir si mantenir-la, escalar-la, aturar-la, reformar-la, integrar-la en altres actuacions... Pensem, per exemple, en el seguit de reformes de l'horari lectiu dels alumnes al llarg d'aquests últims anys. La introducció de la sisena hora lectiva diària a les escoles públiques el curs 2006-2007, la seva retirada el 2011-2012, i el seu manteniment des d'aleshores en els centres vulnerables, amb la possibilitat que tenen aquests centres des del 2020 de desprendre-se'n si ho sol·liciten. O el pas a la jornada intensiva de la majoria d'instituts el curs 2012-2013 (actualment ja en són un 98% els qui l'apliquen) o la progressiva entrada d'escoles de primària en la "prova pilot" de compactació horària iniciada el mateix curs. Tot plegat han estat canvis poc o gens motivats per resultats sobre l'impacte d'unes i altres mesures horàries en els aprenentatges i les oportunitats

educatives d'infants i joves.

Aquests tres exemples il·lustren allò que la recerca i l'avaluació poden aportar en els tres moments clau del cicle de vida de tota política educativa: la seva gestació i naixement, la seva posada en marxa i la seva revisió final. Assegurar aquesta connexió entre recerca i política és vital per fer més efectiva i sostenible la lluita contra problemes com l'esclletxa digital, l'abandonament educatiu o les desigualtats d'aprenentatge.

Per avançar en aquest vincle no n'hi ha prou amb la bona voluntat que es pugui demostrar a banda i banda. Cal dotar el país d'estructures i mecanismes que connectin bé aquells que analitzen el sistema, l'investiguen i generen coneixement sobre l'educació, amb aquells que tenen la responsabilitat d'ocupar-se'n des de l'administració.